

Ministerie van VWS
t.a.v. Secretariaat programma stelselwijziging jeugd, kamer A307
Postbus 20350
2500 EJ DEN HAAG

Datum : 17 oktober 2012
Ref. : XM/mm/1210091
Betreft : reactie internetconsultatie Jeugdwet

Geachte mevrouw Veldhuijzen van Zanten, geachte heer Teeven,

De Nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen (NVO) maakt graag gebruik van de internetconsultatie om te reageren op de concept Jeugdwet. De NVO heeft het op prijs gesteld dat de ministeries van VWS en V&J afgelopen augustus een informatiebijeenkomst over de betreffende concept wettekst hebben georganiseerd ter voorbereiding op de consultatie. In deze reactie worden aandachtspunten geclusterd uiteengezet.

Visie op de stelselwijziging

De NVO kan zich goed vinden in de visie op de stelselwijziging: normaliseren en ontzorgen. De focus op het, daar waar kan, versterken van de eigen kracht van kinderen, jongeren en hun ouders (de facto opvoedingssystemen) kan naar de mening van de NVO inderdaad een culturomslag teweegbrengen die voor het welslagen van het nieuwe stelsel nodig is. De mogelijkheden van de pedagogische context (de gezinnen) worden nu vaak te weinig benut. In het nieuwe stelsel is aandacht voor het eigen probleemoplossend vermogen van het gezin, worden ouders meer aangesproken op hun positie en verantwoordelijkheid en krijgen professionals meer autonomie om pedagogisch te kunnen handelen.

Naast de eigen kracht onderschrijft de NVO het belang van preventie om zwaardere vormen van jeugdhulp te voorkomen. Het uitgangspunt daarbij is terecht een zo licht mogelijke vorm van ondersteuning, begeleiding of zorg en zo dicht mogelijk bij jeugdigen en ouders. Met u vindt de NVO het van belang onnodig problematiseren en etiketteren te voorkomen. Uitsluitend in geval dat echt noodzakelijk is kan sprake zijn van doorverwijzing naar specialistische zorg of het bieden van jeugdbescherming dan wel het opleggen van jeugdreclassering. De NVO wil wel benadrukken dat kinderen die direct al een specialistische vorm van hulpverlening nodig hebben die ook snel kunnen

krijgen: het is ineffectief om dan eerst met lichtere vormen van zorg te starten. In dat perspectief benadrukt de NVO het belang van kwaliteit en professionele verantwoordelijkheid boven structuur en procedures.

Met u hecht de NVO grote waarde aan integrale en laagdrempelige hulp op maat en, indien nodig, aan goede samenwerking van hulpverleners rond gezinnen. Ook de NVO verwacht dat decentralisatie daaraan kan bijdragen, omdat daarmee kan worden aangesloten bij de sociale en educatieve omgeving van gezinnen, de regionale inkleuring van ondersteunings- en begeleidingsvoorzieningen en soms van zwaardere jeugdhulp. De bestuurlijke- en verantwoordelijkheidskaders in de wet bieden een startpunt om het doel van de wet te realiseren. Echter, de NVO heeft ook een aantal zorg- en aandachtspunten.

Kwaliteit

De NVO betreurt het, zoals ook al eerder is gemeld (brief NVO d.d. 29 mei 2012, MP/aj/1205083), dat er voor het open en gesloten kader verschillende kwaliteitsnormen worden gesteld. Temeer daar de kwaliteitsnormen voor de open jeugdzorg procedureel van aard zijn en niet meer dan een optelsom van wat nu al aan procedures en instrumenten verplicht is (onder andere de VOG, de meldcode en de meldplicht).

Het wetsvoorstel spreekt over instellingscertificering. De NVO is graag bereid de mogelijkheden én de mitsen en maren hiervan te onderzoeken, maar wijst er daarop vooruitlopend op dat zij waarde hecht aan een zo groot mogelijke variëteit vanwege de keuzemogelijkheid van cliënten. Mits, uiteraard, kwalitatief verantwoord.

In het kader van die kwaliteit wijst de NVO met nadruk op het wetsvoorstel professionalisering jeugdzorg. Met het begrip 'verantwoorde werktoedeling' en met de registratie van professionals, inclusief de voor hen verplichte bij- en nascholing en een beroepscode waaraan zij zijn gehouden, is een belangrijke kwaliteitswaarborg ontwikkeld die voor werkgevers weinig extra administratieve lasten met zich meebrengt in vergelijking met certificering. De NVO vond het bemoedigend dat de ministeries tijdens de informatiebijeenkomst afgelopen augustus hebben aangegeven dat het wettelijk kader Professionalisering Jeugdzorg als leidend wordt opgevat voor de professionalisering in het kader van de stelselwijziging. Voor de pedagogische, psychologische en agogische beroepen kan er een flinke vervolgstap gezet worden binnen de diverse domeinen van het jeugdstelsel. In dat kader wordt ook verwezen naar de reactie van de NVO op de internetconsultatie Professionalisering Jeugdzorg (september 2012). De NVO vindt echter dat de ambtelijke toezegging dat de uitgangspunten van dit wetsvoorstel één-op-één zouden worden overgenomen in de stelselherziening onvoldoende is nagekomen. (zie ook paragraaf 'kwaliteit van professionals')

Toegang tot jeugdhulp

In het wetsvoorstel is niet nader omschreven hoe de toegang tot jeugdhulp (en jeugdbescherming en jeugdreclassering) gerealiseerd moet worden. De NVO begrijpt de wens van gemeenten om beleidsruimte te hebben. Zij moeten immers zorgvraag en zorgaanbod (kunnen) afstemmen op de lokale/regionale situatie. Zoals gezegd vindt de NVO het noodzakelijk dat kinderen en jongeren die echt hulp nodig hebben, die ook krijgen.

De vraag is enerzijds of en hoe lokale en regionale ruimte kan worden verbonden met zo'n waarborg voor alle kinderen en jongeren. Anderzijds hoe kan worden voorkomen dat minimale en zelfs zuiver procedurele kwaliteitseisen in de praktijk gaan fungeren als een maximumnorm.

Samen met collega beroepsverenigingen heeft de NVO op uw verzoek reeds een advies, inclusief werkmodel, verstrekt. Het zou een gemiste kans zijn om de gebundelde expertise van en de consensus tussen de beroepsgroepen niet wettelijk te verankeren. Uitgangspunt voor het advies destijds was nadrukkelijk het belang voor de eindgebruikers van ondersteuning, begeleiding en in voorkomende gevallen van specialistische zorg. Dus gericht op kinderen, jeugdigen en ouders, precies waar het ook u als overheid om te doen is.

De NVO pleit ervoor dat deskundigen een rol krijgen in het bepalen van zorgbehoefte, zorgzwaarte en toegang tot de jeugdzorg. In aanpalende wetsvoorstellen, als passend onderwijs, is dit op verzoek van de Raad van State, ook als vereiste opgenomen. Binnen die groep deskundigen vervullen gedragswetenschappers –waaronder pedagogen en onderwijskundigen- vanuit hun pedagogische expertise een belangrijke rol.

Samenwerking jeugdhulp en passend onderwijs

Gemeenten zijn straks gehouden regie te voeren op de afstemming tussen jeugdhulpvoorzieningen en scholen. De samenwerking tussen (samenwerkingsverbanden passend) onderwijs en jeugdzorg is essentieel om snel eventuele stagnatie in ontwikkeling van kinderen en jongeren te signaleren, daarop te reageren vanuit het opvoed- en leermilieu en zo nodig ondersteuning in te roepen. Leden van de NVO werken zowel in (speciaal) onderwijs als in jeugdhulp, jeugdzorg, jeugd-ggz als bij gemeenten. Vanuit die aanwezige, veelzijdige deskundigheid treedt de NVO graag met u in overleg over bijdragen die zij kan leveren aan de verdere samenwerking tussen onderwijs en jeugdzorg.

Positie jeugdgezondheidszorg

De NVO pleit er ook voor dat de jeugdgezondheidszorg meer in samenhang met de jeugdzorg wordt gepositioneerd. Scheiding van beide domeinen aan het begin van de jeugdhulpketen kan belemmerend werken voor integrale jeugdhulp. De NVO heeft recent in het kader van richtlijnontwikkeling in de jeugdgezondheidszorg al op deze lacune gewezen. Goede samenwerking door professionals en begeleiding van gezinnen staat of valt met het samen 'optrekken'. Het eerder aangehaalde gezamenlijke advies van de beroepsverenigingen over de inrichting van het preventieve ketendeel en de toegang naar specialistische zorg, is al een blijk van consensus en draagvlak voor het vanuit een geïntegreerd perspectief kijken naar dit deel van de Jeugdwet. De NVO ziet graag dat in de wet die integratie wordt gestimuleerd. In dat kader pleit de NVO er voor om financiële schotten te slechten en de financiering van de jeugdgezondheidszorg integraal onderdeel te maken van de Jeugdwet.

Eerstelijns jeugd- en gezinszorg

Voor met name de preventieve en lichte jeugdhulp is een lokaal netwerk van hulpaanbieders nodig die betrokken zijn, vertrouwen en nabijheid genieten en sensitief zijn voor wat er speelt binnen gezinnen. Dergelijke professionals zijn te vinden in de eerstelijns netwerken voor kinderen, jeugdigen en ouders. De NVO is verheugd dat dat niet alleen benoemd wordt in de conceptwet, maar dat tevens actief gewezen wordt op het borgen en uitbreiden van deze netwerken in de stelselwijziging. Deze netwerken zijn van groot belang voor de kerndomeinen 'versterken eigen kracht van gezinnen' en preventie. De NVO heeft, gezien ontwikkelingen rond vrijevestigden binnen de huidige eerstelijns curatieve zorg, wel zorgen over dit aspect van de stelselwijziging. De afgelopen periode zijn steeds meer grotere zorginstellingen zich gaan toeleggen op eerstelijnszorg, en zijn zorgverzekeraars meer en zwaardere randvoorwaardelijke eisen gaan stellen aan vrijevestigde beroepsbeoefenaren. Daardoor hebben professionals met een eigen praktijk steeds meer moeite om

aansluiting te vinden bij voorzieningsnetwerken. Hun expertise voor het realiseren van het doel en missie van de wet is evident. In het kader van keuzevrijheid voor inwoners van gemeenten, het faciliteren van nabije ondersteuning, persoonlijke en maatwerkgeoriënteerde hulp (variatie) is het volgens de NVO noodzakelijk om de, thans nog onder verantwoordelijkheid van zorgverzekeraars vallende, eerstelijns hulpverlening bij de overheveling naar gemeenten te positioneren.

De NVO ziet huisartsen, net als scholen, als 'vindplaatsen' voor kinderen, jongeren en opvoeders. De NVO treedt graag met u in overleg of en hoe professionals met een pedagogische of onderwijskundige expertise kunnen bijdragen aan een passend traject ná die 'vindplaats'.

Inbedding jeugd-GGZ

Vanuit het doel om integrale jeugdhulp te realiseren en te borgen vraagt de NVO aandacht voor de positie van de jeugd-ggz in de stelselwijziging. Betere afstemming en samenwerking met (andere) lokale instellingen is nodig om ook deze tak van de jeugdsector nabij kinderen, jeugdigen en gezinnen te realiseren voor de groep die dat echt nodig heeft. Een substantieel deel van de kinderen en ouders in de jeugd-ggz blijkt echter al in staat om vrijwillig en gericht hulp te zoeken. Het principe van eigen kracht is bij deze populatie kennelijk al in werking.

Hoe beter de (kennis van) jeugd-ggz in de jeugdketen verankerd wordt, hoe eerder de jeugd-ggz op laagdrempelige en toegankelijke wijze kan bijdragen aan het principe 'zo licht en zo nabij mogelijk'. Zodat de specialistische zorg alleen wordt geboden aan die jeugdigen en gezinnen die dat echt nodig hebben. Een ander belangrijk element wat bewaakt moet worden, is de verbinding met de volwassen-ggz. Professionals in het veld zijn bijvoorbeeld steeds beter in staat problematiek die op volwassen leeftijd belemmerend werkt in de jeugd te herkennen en zo te behandelen dat deze in het latere leven minder belastend wordt. Er is onvoldoende bekendheid met psychiatrische problematiek van volwassenen bij hulpverleners van minderjarigen. Deze verbinding moet, met behoud van privacy, de integraliteit van de jeugdhulp ten goede komen.

De NVO wil waken voor een 'doorslag' naar het pedagogisch denken: van medicalisering naar pedagogisering. Er zijn en blijven cliëntengroepen waarbij genezing in de curatieve zin niet aan de orde is of zal zijn. Desondanks is de NVO van mening dat voor deze groepen jeugdigen en gezinnen een mate van 'ontzorgen en normaliseren' mogelijk en wenselijk is. De daarvoor benodigde expertise wordt geborgd door gekwalificeerde gedragswetenschappers.

Kwaliteit van professionals

De concept wettekst is diffuus over het belang van goed opgeleide professionals in de brede jeugdhulp. Zoals gezegd refereert het wetsvoorstel aan het wetsvoorstel professionalisering jeugdzorg, waarin het verplicht werken met geregistreerde professionals voor instellingen aan de orde is via het principe van 'verantwoordelijk werktoedeling'. Echter, de verwijzing naar dit kader is in het wetsvoorstel jeugdzorg veel vrijblijvender opgenomen dan in haar oorspronkelijke context. In de concept wettekst wordt gesproken over het 'zonodig' werken met geregistreerde professionals waar het kader van professionalisering jeugdzorg uitgaat van het werken met geregistreerde professionals.

De NVO acht het, nogmaals, cruciaal voor de kwaliteit van de jeugdhulp, en daarmee de stelselwijziging, dat voor de volle breedte van de jeugdhulp het principe van verantwoorde werktoedeling wordt gehanteerd. Daarmee wordt geborgd dat kinderen, jeugdigen en opvoeders kunnen vertrouwen op de vakbekwaamheid van de professionals waarmee zij van doen hebben.

Professionals, die in een kwaliteitsregister zijn opgenomen, voldoen aan de beroepsnormen en kunnen terugvallen op hun beroepscode en zijn daarop ook door middel van privaat tuchtrecht aanspreekbaar.

Het zou, niet alleen vanuit kwaliteitsoogpunt, een gemiste kans zijn dit kader niet eenduidig op de gehele jeugdhulp van toepassing te laten zijn; er bestaat al consensus over een deel van de voorziene jeugdhulp tussen beroepsgroepen, werkgevers en cliënten. Het is aan te bevelen verantwoorde werktoedeling te koppelen aan het principe van ‘verantwoorde zorg’.

Onder andere met het verschijnen van het rapport van de commissie Samson ontstaat opnieuw de vraag of gemeenten voldoende zijn toegerust om de jeugdzorg over te nemen. In ieder geval acht de NVO het wenselijk dat er méér dan alleen procedurele kwaliteitsnormen zijn voor het open kader en pleit de NVO ervoor dat niet elke gemeente straks zelf het wiel gaat uitvinden waar het gaat om die kwaliteitsnormen. De NVO wijst daarbij ook op het kwaliteitskader Q4C (Quality for Children) waarin kwaliteitsnormen vanuit de optiek van kinderen en ouders geformuleerd zijn.

IQ-grens

In de conceptwettekst wordt er in artikel 1.1 en in artikel 10.1 gesproken over de te hanteren IQ-grens. Hiermee wordt gesuggereerd dat er bij een verstandelijke beperking sprake is van eenvoudige problematiek. Terwijl het naast intelligentie ook gaat om interactie met de omgeving, adaptieve vaardigheden en biologische factoren. Een IQ-grens hanteren, zoals in de wettekst wordt voorgesteld, doet naar mening van de NVO tekort aan de complexiteit van de problematiek in deze groep. Bovendien is het IQ op jonge leeftijd lastig te meten, is het vaak nog aan verandering onderhevig en is het daarom geen goede basis voor het bepalen van de zorg- of ondersteuningsbehoefte van het jonge kind. Veel beter is het de ondersteuningsbehoefte als uitgangspunt van noodzaak van zorg te nemen. Ter zake worden op dit moment interessante instrumenten ontwikkeld.

De NVO heeft sterke twijfels bij de huidige beschikbaarheid van voldoende capaciteit en expertise voor het tijdig uitvoeren van betrouwbaar diagnostisch onderzoek bij deze doelgroep om te komen tot de bepaling van de zorgbehoefte en het passende maatwerk.

Het gelijkstellen van een lichte verstandelijke beperking aan “lichte sociale problematiek” zoals in artikel 10.1 lid 2 van de concept wettekst, is naar mening van de NVO eveneens te eenvoudig en daarom onjuist. Vaak is er bij de groep kinderen met een licht verstandelijke beperking sprake van ernstige bijkomende (psychische/gedrags-)problematiek en komen deze kinderen/jeugdigen uit multi-problem gezinnen. Dit vereist al regelmatig specialistische hulpverlening. Naar mening van de NVO is er speciale aandacht nodig om de problematiek van deze groep niet te laten escaleren. De NVO wendt graag haar expertise aan bij het uitwerken van de kwaliteitskaders.

Leeftijdsgrens voor jeugdhulp

Het is de NVO duidelijk dat de beperking van de leeftijdsgrens tot 18 jaar met name wordt ingegeven door de relatie die de concept Jeugdwet heeft met andere wet- en regelgeving. Het uitgaan van een leeftijdsgrens van 23 jaar, die vanuit het perspectief van opvoeden, opgroeien en ontwikkelen voor de hand ligt, zou andere wetswijzigingen met zich meebrengen. De NVO begrijpt dat omwille van de voortgang van de stelselwijziging een degelijke majeure operatie in deze fase niet getuigt van politiek realisme, maar wil wel aandringen op het in gang zetten van het synchroniseren van wettelijke kaders rond de grens van 23 jaar na invoering van de Jeugdwet. Het integraal bieden en continueren

van (vooral ingrijpende) zorg, jeugdbescherming en jeugdreclassering in de adolescentie en vroege volwassenheid is anders niet goed mogelijk, evenmin als doelmatige samenwerking tussen instellingen en professionals in dat kader. Binnen de vijf beoogde domeinen van de Jeugdwet: jeugdhulp, jeugd-ggz, jeugd-lvb, jeugdbescherming en jeugdreclassering zijn de mogelijkheden voor continuering qua financiering te verschillend. Het ontstaan van schotten voor verdere behandeling en begeleiding van vaak kwetsbare jeugdigen en gezinnen zal de kwaliteit daarvan zeker niet ten goede komen en in sommige gevallen een vervolg zelfs in de weg kunnen staan. Vanuit de visie op de stelselwijziging zoals die in de wet is opgenomen moet dat worden voorkomen.

Toezicht

Het wetsvoorstel gaat ervan uit dat gemeenten lokaal/regionaal beleid ontwikkelen, zorg inkopen en toezicht houden op de zorg. Voor het laatste is voorzien in toezicht in en door afzonderlijke gemeenten of gemeentelijke samenwerkingsverbanden, hetgeen een ingewikkeld punt is voor de NVO. Om versnipperd toezicht aan de hand van verschillende indicatoren voor kwaliteit van jeugdhulp te voorkomen en de doelmatigheid daarvan te vergroten, vindt de NVO integraal toezicht wenselijk. De NVO wil over het toezicht zoals omschreven in de concept wettekst een aantal zaken aan de orde stellen:

- Hoe verhoudt zich dit tot organisaties die regionaal of zelfs landelijk werken? Voorkomen moet worden dat zij te maken krijgen met een diversiteit aan beleidskaders en toezichtvormen;
- Hoe bereiken we dat op landelijk niveau een (steeds) hoger kwaliteitsniveau wordt nagestreefd én gerealiseerd; het stellen van basiseisen gaat al snel werken als een maximumnorm en is daarmee juist contraproductief.
- Gemeenten bepalen het lokale jeugdzorgbeleid, kopen in, beheren de toegang en houden toezicht. Dat zijn (te) veel verschillende rollen, die tot onzuiverheid kunnen leiden. Het risico van 'keuren van eigen vlees' moet worden vermeden.

Financiering van integrale hulp

De NVO is van mening dat de ontschotting van budgetten als gevolg van de decentralisatie de integratie van jeugdhulp ten goede kan komen. Het zal samenwerking tussen professionals en instellingen vereenvoudigen, de continuïteit van hulp en zorg verbeteren en daarmee de kwaliteit van de gehele jeugdketen bevorderen. Het is ook helder dat er binnen de jeugdhulp innovatie en creativiteit noodzakelijk is om het tij van de stijgende kosten te kunnen keren. Daar staat tegenover dat een eenzijdige focus op kostenbeheersing het keuzepalet voor jeugdigen en ouders kan beperken waarmee maatwerk onder druk kan komen te staan.

Met name de factor 'toekomstige kosten' (op basis van objectieve kenmerken van jeugdigen en ouders) zal een lastig prognostisch element zijn voor lokale en regionale beleidsmakers. De NVO wil met u waken voor een verkapte aanbodgerichte wijze van werken in plaats van een flexibel aanbod dat wordt geleid door de lokale vraag. Juist deze vraag is zo belangrijk voor het op peil houden van een voldoende gevarieerd aanbod en bijbehorende expertise.

De NVO ziet graag een evaluatiebepaling opgenomen, waarin de ontwikkeling van de zorgvraag (meer, minder, langer- of korter durend, anders) én de daarmee gemoeide kostenontwikkeling wordt gemonitord. Indien de beoogde doelstelling van de wet niet wordt gerealiseerd en/of jeugdhulp niet of minder of te laat toegankelijk wordt voor diegenen die dat nodig hebben, is immers bijsturing nodig.

Rechten van cliënten, i.h.b. het recht op toestemming en het regime van de Jeugdwet

Volgens artikel 11.4 zal de Wet Cliëntenrechten Zorg op jeugdhulpaanbieders niet van toepassing zijn. De NVO vraagt de wetgever of hij zich heeft gerealiseerd dat dit aan een jeugdhulpaanbieder zoals de huisarts en de BIG-geregistreeerde gedragswetenschapper de plicht oplegt om conform de toestemmingsregeling van de Jeugdwet hulp te verlenen in plaats van volgens de toestemmingsregeling van de WGBO.

De NVO wijst er in dit verband ook op dat een hulpverlener als de CBarts en de jeugdverpleegkundige, als het gaat om jeugdgezondheidszorg in het kader van de Wpg, voor deze soort hulp onder de WGBO vallen en niet onder de Jeugdwet terwijl zij voor hulp die is aan te merken als jeugdhulp onder de Jeugdwet vallen. Het van kracht zijn van twee 'regimes' in één traject voor een-en-dezelfde cliënt (neem bijvoorbeeld de jeugdige als klant van het CJG vwb. de CBzorg en de jeugdige als lastige peuter met ouders die opvoedingsondersteuning vragen, neem de jeugdige als leerling en onderwerp van jgz maar ook van onderwijs zorg 'vanuit' een ZAT) is een onwenselijke situatie.

Over de toestemmingsregeling merkt de NVO het volgende op.

De toestemmingsregeling van de Jeugdhulpwet vwb. de vrijwillige jeugdhulp is te vinden in art. 4.1.8. Dit artikel spreekt zowel over toestemming als over instemming.

De NVO pleit voor een consequent gebruik van gehanteerde begrippen. Instemming ware derhalve te vervangen door toestemming.

In lid 3, 4 en 5 wordt gesproken van de instemming van de 'wettelijk vertegenwoordiger' van de jeugdige, in lid 7 van 'de ouder'. Ouder ware te vervangen door wettelijk vertegenwoordiger.

De NVO vraagt de wetgever of het gebruik van het enkelvoud ('wettelijke vertegenwoordiger' en 'ouder') een bewuste keuze is. Uit de Memorie is hierover niets af te leiden, of het moet de verwijzing naar het BW zijn onder de toelichting in 4 Ad a. 6.

De NVO geeft de wetgever in overweging dat (jeugd)hulpverleners als pedagogen werken vanuit het uitgangspunt dat toestemming van beide ouders noodzakelijk is. Hieronder zal worden betoogd dat dit uitgangspunt voor deze hulpverleners niet alleen uit juridische voorschriften voortvloeit maar door hen (en door de tuchtrechtsprekende instanties) ook als goed hulpverlenerschap in beroepsethische zin wordt 'beleden'.

Voor de BIG-geregistreeerden vloeit de gebondenheid aan toestemming van beide wettelijk vertegenwoordigers voort uit gebondenheid aan de WGBO, uit hun beroepscode en uit jurisprudentie van de tuchtcolleges krachtens de Wet BIG. Voor de andere hulpverleners vloeit dit voort uit hun beroepscode en de tuchtrechtelijke jurisprudentie.

Een belangrijk argument om niet te werken dan met toestemming van beide gezagdragende ouders/wettelijk vertegenwoordigers is gelegen in een essentieel kenmerk van jeugdhulpverlening, t.w. het gegeven dat een jeugdige deel uitmaakt van een systeem. Meestal bestaat dit systeem uit een gezinsverband waarin beide gezagdragende ouders deelnemen. Ook als het gezin 'gebroken' is, heeft de jeugdige (meestal) twee gezagdragende ouders die beiden als opvoeders en verzorgers hun verantwoordelijkheid jegens de jeugdige dragen.

Als art. 4.1.8 getuigt van de opvatting van de wetgever dat toestemming gegeven door één van de gezagdragende ouders toereikend is, dan brengt dit BIG-geregistreeerde jeugdhulpverleners in een conflict van wettelijke en beroepsethische plichten en het maakt hen tuchtrechtelijk zeer kwetsbaar. Voor privaat geregistreeerde aanbieders van jeugdhulp die conform een beroepscode werken waarin een toestemmingsregeling à la de WGBO is opgenomen of waarin naar een dergelijk toestemmingsregime wordt verwezen, geldt evenzeer dat zij onder zo'n jeugdwet tuchtrechtelijk bijzonder kwetsbaar zijn.

De NVO gaat er derhalve graag vanuit dat overal waar ‘wettelijke vertegenwoordiger’ staat gelezen moet worden ‘wettelijk vertegenwoordigers’ - meervoud derhalve (en zonder ‘e’, conform algemeen aanvaarde schrijfwijze).

Met betrekking tot lid 6 merkt de NVO het volgende op.

Lid 1 stelt dat jeugdhulp niet wordt verleend dan met toestemming. Aangenomen wordt dat de wetgever ziet op de toestemming zoals die door de wettelijk vertegenwoordigers wordt gegeven en door de wilsbekwame jeugdige van 12 jaar en ouder.

In lid 6 zal de wetgever niet het oog hebben op de toestemmingsregeling bij gedwongen hulpverlening, dat wordt immers geregeld in art. 4.2.2. Hoe definieert de wetgever de jeugdhulp die op basis van art. 4.1.8 lid 6 wordt gegeven? Hoe stelt hij zich voor dat deze wordt uitgevoerd/de jeugdige bereikt? Is dit ‘gedrongen hulpverlening’, ‘zorg onder drang’ in plaats van onder dwang, kortom de wettelijke grondslag voor bemoeizorg?

De NVO ervaart lid 6 als een uitholling van het toestemmingsvereiste als verwoord in lid 1.

Met betrekking tot lid 7 vraagt de NVO zich, in relatie tot lid 6, het volgende af.

Is noodzakelijke hulp iets anders dan hulp die nodig is om ernstig nadeel te voorkomen? Lid 6 ziet op de situatie waarin de jeugdige of (een van) de wettelijk vertegenwoordigers toestemming weigert, lid 7 op de situatie waarin onverwijld moet worden gehandeld waardoor de toestemming niet kan worden gevraagd.

Bieden de leden 6 en 7 de grondslag voor het college om jeugdhulp, toeleidend naar jeugdbescherming, in gang te zetten?

Met betrekking tot de leeftijdscategorieën in relatie tot de toestemming en de tekst van lid 4 en lid 7 vragen wij ons af of de wetgever met dit samenstel van voorschriften een oplossing heeft willen bieden voor de door hulpverleners als zeer frustrerend ervaren situatie waarin de wettelijk vertegenwoordiger(s) aan een jeugdige jonger dan 12 jaar zorg onthoudt/onthouden die nodig is om ernstig nadeel te voorkomen.

Met betrekking tot art. 4.1.8 merkt de NVO voorts op dat de begrippen ‘jeugdhulp niet van ingrijpende aard’, en ‘jeugdhulp die noodzakelijk is’ vooral door de wens van de wetgever dat jeugdhulp preventief en vroegtijdig kan worden ingezet lijkt te worden ‘gekleurd’ dan door een terughoudende opvatting over de autonomie van ontvangers van jeugdhulp.

Met betrekking tot art. 4.2.2 merkt de NVO op dat niet iedere vorm van jeugdhulp die de wetgever hier voor ogen staat als onvrijwillig is aan te merken, terwijl het toestemmingsregime waarvan in dit artikel wordt uitgegaan ‘lichter’ is. In het geval van vrijwillige residentiële jeugdhulp zou het toestemmingsregime van art. 4.1.8 naar mening van de NVO moeten gelden.

Met betrekking tot art. 4.2.2 merkt de NVO voorts op dat pedagogen NVO en psychologen NIP op grond van hun beroepscode ook in professionele relaties die op basis van vrijwilligheid zijn aangegaan zichzelf de verplichting opleggen (een beroepsethische norm die is bevestigd in tuchtrechtelijke uitspraken) om hulpvraag en werkwijze te expliciteren en te documenteren. Van de tekst in dit artikel zou de suggestie kunnen uitgaan dat aan vrijwillige hulpverlening geen met de cliënt afgestemd hulpverleningsplan ten grondslag behoef te liggen.

Met betrekking tot art. 7.4.4 stelt de NVO vast dat de Memorie strenger is dan de bepaling zelf. Lid 3 zegt immers dat gegevens ‘daar waar mogelijk’ worden verwerkt op een wijze die waarborgt dat zij

niet tot een persoon herleidbaar zijn terwijl de Memorie zegt: “De wet eist ... dat de verwerking gebeurt op een wijze die waarborgt dat de gegevens niet tot een persoon herleidbaar zullen zijn.”

Diversen

Tot slot nog een aantal aandachtspunten die zich minder goed laten clusteren:

- De wet is niet eenduidig over de wijze van inbedding van de jeugdbescherming. De NVO hecht er aan dat daarover helderheid komt voor de invoering van de wet.
- Hoe wordt er gekomen tot de vormgeving van een geïntegreerd meldpunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling?
- De uitwerking van het kader ten behoeve van bescherming van persoonsgegevens vraagt nog nadere aandacht. Eerder is door de NVO opgemerkt dat de werkwijze zoals in de brochure ‘Samenwerken in de jeugdketen, een instrumenten voor gegevensuitwisseling’ niet altijd hoeft te sporen met de beroepscode van de in de jeugdzorg werkzame beroepsgroepen. Eventuele beroepsethische dilemma’s die daaruit voortkomen moeten worden geadresseerd in het belang van verantwoorde integrale zorg en samenwerking, juist met cliënten zelf.
- Het concept van een voorwaardelijke gesloten plaatsing lijkt een goede optie. Er rijzen wel vragen bij het overtreden van de voorwaarden. Kan een jeugdige dan rechtstreeks geplaatst worden in een jeugdzorg plus instelling of dient zich dan een nieuw toetsingsmoment aan? En is er dan ook een nieuwe instemmingverklaring noodzakelijk?
- Bij artikel 6.1.9 in de concept wettekst wordt in geval van een crisissituatie melding gemaakt van een verklaring van een gedragswetenschappers zonder dat er een besluit noodzakelijk is. Wordt hier een instemmingverklaring bedoeld of een andere verklaring?
- Bij artikel 6.3.6. in de concept wettekst is het onduidelijk om welke gedragswetenschappers het hier gaat. In ieder geval veronderstelt de NVO dat hier ook de orthopedagoog-generalist bedoeld is.

De NVO gaat ervan uit u met het voorgaande van dienst te zijn bij de verdere ontwikkeling van de Jeugdwet en het scherper in kaart brengen van zaken die daaruit voortvloeien en die voor de inwerkingtreding van de wet uitgewerkt moeten zijn. De NVO ziet graag dat er een implementatieplan voor het wetsvoorstel jeugdhulp opgesteld wordt en is vanzelfsprekend bereid daaraan haar medewerking te verlenen.

Reeds eerder heeft de NVO gepleit voor een stuurgroep, zoals die ook voor de implementatie van Professionalisering Jeugdzorg bestaat. De NVO wil nogmaals het belang benadrukken van het betrekken van alle direct betrokken partijen in een periodiek samenkomende stuurgroep. Uiteraard wil de NVO ook graag meewerken aan het uitwerkingstraject: het ontwikkelen van een toezicht- en kwaliteitskaders voor beroepen en keten.

Met vriendelijke groet,

dr. X.M.H. Moonen
voorzitter NVO